

ШУРД ВАН ДЕР СХААФ ЛОВЦИ НА КАМБАЛА

Превод от нидерландски: Фредерика Петрова, Илия Петров, 1975

chitanka.info

Първият, който се яви на уговореното място при моста, наричан „Мостът при женската порта“, беше Дюрк Хаасма. Още не беше се разсъмнало, но не беше и тъмно. Луната надничаше между дърветата при старинната крепост и Дюрк Хаасма отиде при часовника на Старата кула да види колко е часът: едва бе минало четири. Значи, беше точен. Винаги е бил точен. Тая нощ почти не бе спал. Преди три часа и половина още беше на една приятна среща на въздържателите, дето самият той изнесе доклад, а най-голямото му момче свири в оркестъра на устните хармоники. Това беше, значи, една много хубава вечер, за която си поговориха и в къщи.

Точно в четири часа той беше вече тук — тъй както беше уговорено. И сега чакаше другите, за които няколко минутки нямаха значение. Изгледите за времето му се виждаха малко особени. Когато се прибираше от срещата с жена си и момчето, духаше доста силно и от време на време преваляваше — краткотрайни, но буйни превалявания. Според предвижданията сега трябваше да духа хладен североизточен вятър с превалявания по хоризонта. Но съвсем не беше хладно, а меко като в лятно утро и от тънките разкъсани облаци, които се носеха по небето, положително не можеше да се очаква дъжд. Точно от коя посока се движеха облаци, Дюрк Хаасма все още не можеше да разбере, макар че бе направил усилия. Във всеки случай там нямаше никакво бързо движение. Как скоро се бе променило времето!

След това иззад Старата кула се появи на велосипед Йоханес Рудема — малко, пъргаво човече, което в квартала при Зеления път наричаха „Свети Илия“, вероятно защото правеше тъй хубави изказвания неделните събрания на Армията на спасението в Орлова градина. Малчуганите често викаха подире му: „Свети Илия-я-я! Свети Илия-я-я!“ Но Йоханес Рудема не се сърдеше. Той никога вече не се сърдеше, откак по време на половингодишното му прекарване в гронинския затвор му се беше явило евангелското сияние.

— Добре утро — поздравя Йоханес Рудема и дървените му обувки изхлопаха, докато слизаше от малкия си велосипед. — Добро утро, имаме късмет. Снощи не можех да допусна такова нещо.

— Да, аз си мислех, че ще се наложи да се откажем — каза Дюрк Хаасма. — Но сега изглежда добре. Дано дойдат и другите, че да потегляме.

Скоро дойде и третият: обущарят Франциск Йосиф Агрикола, от енорията на храма „Св. Бонифаций“, опитен рибар, всъщност най-опитният от всички в групата. Не му беше твърде удобно да си зареже работата за един такъв излет, но който има лоша жена и осем деца, му се иска да поизлезе на свободен въздух.

Сега тримата трябваше да чакат четвърт час за номер четири. Междувременно към тях приближи един полицаи и ги заприказва:

— Барометърът в полицията показва много лошо — каза той. — На буря и дъжд.

— Това го имахме вече — изказа мнение Дюрк Хаасма, а Йоханес Рудема обясни, че барометърът не решавал какво ще бъде времето; то се направлявало свише.

Към четири и половина пристигна запъхтян Симен Дългия, разбързал се като щур. Гумата на велосипеда била отслабнала, трябвало тепърва да я лепи. Другите едва-едва му отвърнаха нещо; не му вярваха твърде, защото той винаги идваше последен. Но умееше да разправя забавни истории, пък и плащаше изцяло разноските около тези риболовни излети, така че всъщност не биха издържали без него.

Още не бяха излезли от града, когато зад тях, от Старата кула, прозвънтят удар на часовника.

— Вятърът едва се усеща, но по звука на часовника човек би казал, че иде откъм югоизток — каза Симен Дългия.

— Струва ми се, че и през нощта духаше откъм юг, когато валеше и трещеше — каза Дюрк Хаасма. — Колко бързо се проясни времето!

Пътеката, по която можеха да се движат с велосипедите, свърши и сега трябваше да поемат един след друг в зигзаг по лошия път, дето имаше тук-таме локви от дъжда. Но край Голямата Пъструша те отново тръгнаха по двама и Симен Дългия пак започна да разказва една от своите малко фантастични истории. Еднъж, лятно време, той ловял костури някъде зад село Титерек. Но ето че се задала буря. Понеже не успял да избяга, мушна се в една купа сено. И тогава, както си гледал през сухите стръкчета, видял, че по полето се понесла вихрушка. И дето минала вихрушката, сеното полетяло нагоре. Самият Симен Дългия доста се изплашил да не стане тъй, че и той да направи някой въздушен рейс заедно с купата сено. Но се разминало. Обаче водата в отводнителната яма, която се намирала наблизко, била просто

изсмукана от вихъра и — за вас лъжа, за мене истина — рибата просто се разпиляла по полето и вечерта той занесъл в къщи петдесет фунта риба, и то като се има предвид, че подбирал само най-едрите, а средно големите ги оставил там; пък да не говорим за най-дребните.

Той разказваше остроумно. Другите го слушаха с удоволствие, но си знаеха точно каква част можеше да се приеме от всичко това и каква не.

След това Франциск Агрикола, който караше до Симен Дългия, заговори за шансовете на днешното утро. Положително ще трябва да навлязат по-навътре от сушата, мислеше той. Трябва да се знае, че по правило в такова несигурно време рибата се отдръпва по-навътре в морето.

Междувременно Дюрк Хаасма докладваше на своя приятел, войника от Армията на спасението, за хубавата вечеринка на въздържателите. Те се познаваха още от времето, когато първият от тях всяка събота вечер, а понякога дори и през другите дни се напиваше, а вторият не винаги си пазеше ръцете от чуждата собственост. Но оттогава измина доста време и много неща се промениха. Сега и двамата се бяха закрепили, всеки по свой начин.

— Музиката е хубаво нещо, музиката е чудесна работа — каза Йоханес Рудема, когато другият му разказа за оркестъра на устните хармоники, в който участвуваше синът му. — Ще ми повярваш ли, когато нашите корни прозвучат, просто цял ме обзема! — Под „корни“ той разбираше тромбоните на музикалния състав на Армията на спасението. И кимаше с глава: — Да, да, музиката е нещо възвишено. Също и пеенето.

Тъй си поприказваха те известно време — единият за въздържателите, а другият за Армията на спасението — и едва ли имаше други двама, които да се разбират така добре.

Косо зад тях септемврийският ден възвестяваше началото си с едно странно червено зарево в облаците. Над тях гаснеха последните звезди. Карайки равномерно, четиримата колоездачи скоро стигнаха и отминаха Билдските села и се озоваха пред дигата.

— Много съм любопитен какво ли ще стане днес — каза Франциск Агрикола, — много съм любопитен. По-хубаво си е да ловиш риба, отколкото да кърпиш обувки.

— Нека се надяваме, че бог ще благослови нашия лов — каза смирено войникът от Армията на спасението.

Когато се изкачваха към билото на дигата, беше се развиделило напълно. Над морето висеше тънък слой мъгла, но над нея се издигаха грамадни облаци, високи чудовища с бели глави.

— Същински планини със сняг отгоре, нали? — каза Симен Дългия. — Тъй изглеждат и в Швейцария, когато човек ги гледа от известно разстояние. Много пъти съм ги виждал. Тогава бяха хубави времена.

Очите му заблестяха. През ергенските си години Симен Дългия беше проскитал половината свят като помощник-готвач в международни влакове и на кораби. А сега се занимаваше с приготвяне и разнасяне на обеди по частни домове, или пък вземаше помощници, които ги разнасяха, защото работата му се разрастваше. Но все още му беше приятно да разказва за времената, когато той като волна птица се носел по всички географски посоки и нямал грижа нито за стари родители, нито за деца.

Обаче Дюрк Хаасма не беше твърде въодушевен от тази гледка.

— Това е на дъжд — каза той — и дано не се разрази вятър отдолу.

В този миг обаче те ясно усетиха, че вятърът идеше откъм сушата и Франциск Агрикола обърна внимание, че това, което се носеше над морето, било пак лошото време от изтеклата нощ. Естествено, имаше нещо вярно; неговото мнение се споделяше и от другите, също и от Йоханес Рудема, макар той да смяташе, че трябва да каже, че независимо дали времето ще бъде хубаво или лошо човек е винаги в ръцете на бога.

Бяха вече при човека, който даваше под наем лодките. Той стоеше пред къщата си и наблюдаваше небето. Каза, че просто не знаел какво да мисли. Сега времето е хубаво, вярно е, но му нямал голямо доверие. Все пак, ако те се държели по-близо до брега, според него нямало да се случи нищо лошо. И да си вземели добра бележка: да се върнат не по-късно от единадесет часа, защото тогава се навдига приливът.

Рибарите кимаха и се подсмиваха, когато той започна да ги занимава с барометъра. Естествено, ще внимават, но те не са деца, пък

и не за първи път идеха тук. И се спуснаха със своите рибарски принадлежности надолу, дето лежеше лодката.

Облаците, които се издигаха високо над морето, сега приличаха на висок бял зид, който затваряше света в тази посока. Обаче вятърът духаше все още откъм югоизток и изглеждаше така, сякаш слънцето всеки миг можеше да пробие. Рибарите, които си бяха взели дрехи в случай на дъжд, ги метнаха отзад в лодката. Дюрк Хаасма и Йоханес Рудема заеха места при веслата. Скоро те бяха вече доста навътре в морето, в западна посока, нататък, дето Франциск Агрикола на пръсти познаваше местата, в които трябваше да ловят. Двамата гребци бързо се изпотиха. Въздухът беше съвсем мек и времето беше много хубаво за риболов. Така решиха те.

Риболовът е като настроението на жената: никой не може да го измери. Хубавите места на Франциск Агрикола се намираха на около сто метра от дигата, при една обширна заблатена площ, която сега беше суха и дето бродеха стотици сребристи и други чайки и с крясък политаха нагоре. Теченията бяха промили някои места в тази тинеста шир и бяха образували големи и дълбоки ями. Там трябваше да има според Франциск Агрикола най-много риба; и действително в началото там имаха добър улов. Но това не продължи много. След седем часа изведнъж секна. И вече не потръгна. Тогава те се придвижиха още по-нататък, чак там, дето Плитчинната област граничеше с дигата; но рибата се инатеше и не кълвеше.

И слънцето не се виждаше. Небето над сушата беше светло, но синевата беше забулена с една фина тъкан от високи облаци, които бяха бродирани отгоре с един странен десен от черни петна. Още не изглеждаше определено опасно, но вече далеч не беше така хубаво, както сутринта. А над морето сега всичко посивя. Небето и водата незабележимо преливаха едно в друго. На този фон крилата на чайките се открояваха гланцово бели. На тази страна небето не предвещаваше нищо хубаво и ако не беше се установило това безветрие, хората в лодката щяха да бъдат малко по-бдителни. Но не се чувствуваше вече никакъв полъх и те продължиха да ловят така спокойно, както в градския канал. А и дигата беше наблизко. И кой можеше тогава да мисли за опасност?!

Симен Дългия забавляваше другите със своите истории. Разправи за някой си селянин, чиито гъски се изгубили, без да знаел той как е станало туй нещо, докато открил, че ги била изяла една двадесет и три фунтова щука. Действителен случай!

А времето минаваше. Стана осем, осем и половина и тогава Франциск Агрикола предложи да отидат по-навътре в морето. Другите се отзоваха с готовност; и защо да бъдат против?

И така, малко по малко, лодката се оказа доста навътре от брега. И действително, работата отново потръгна. Франциск Агрикола не забравяше, че трябваше да налови много риба, ако не иска да има мъчнотии в къщи. Лицето му сияеше от задоволство; а и другите все повече се увличаха сега, когато работата видимо отново тръгна като по масло.

Цветът на облаците над морето започна постепенно да избива на черно; тъмно беше отражението във водата, която все още лежеше неподвижно.

Около десет часа Дюрк Хаасма видя, че някой на дигата правеше странни движения. Дигата беше далечко сега и изглеждаше като черна ивица, но изправената върху нея фигура все пак се виждаше добре. Дюрк Хаасма обърна вниманието на другите: „Дали за нас се отнася?“

— Приливът, естествено — каза Франциск Агрикола. — Обаче няма смисъл. Ние и сами ще го забележим. Единадесет часът е още далеч. — Сега, когато рибата бе започнала отново да кълве по-редовно, никак не му се искаше да се връща.

Йоханес Рудема постави ръце зад ушите си и се вслуша.

— Струва ми се, че вика — каза той.

Другите също се вслушаха и наистина от време на време се долавяше някакъв вик, някакви откъслечи от глас, който заглъхваше в тази шир от вода и небе.

— Дали не е за прилива? — по лицето на Йоханес Рудема се изписа уплаха. Когато се усетеше натясно, той съвсем не беше герой.

— Че за какво друго може да бъде? — избоботи Симен Дългия, като вдигаше рамене. Неговият глас и жест внесоха малко успокоение. Симен Дългия беше единственият измежду тях, който имаше известни познания относно плаване и море. — Така или иначе трябва полека-лека да се връщаме — добави той.

— Времето не ми вдъхва доверие вече, притъмнява — каза Дюрк Хаасма, като поглеждаше в северна посока.

Франциск Агрикола отново заговори за преваляване, което не трябвало да ги смущава, но все пак Дюрк Хаасма и Йоханес Рудема започнаха да гребат и лодката бавно пое към сушата.

— Оня приятел на сушата пощуря от притеснение — каза Симен Дългия след малка пауза. — Да не мисли, че не го виждаме.

Йоханес Рудема започна да гребе по-силно. Предчувствуваше, че има нещо нехубаво. И на Дюрк Хаасма му се искаше да ускори движението. Но Франциск Агрикола все пак промърмори:

— Защо трябва толкова да бързаме? Дошли сме тук, за да ловим!

Онова, което нито той можеше да знае, нито другите, беше, че човекът, който раздаваше лодките, там, отвисоко върху морската дига, бе видял, че островите изчезваха в нещо, което той със своето набито око смяташе за буря. Но виковете му вече не се чуваха, защото изведнъж, право откъм морето, се вдигна силен вятър.

— Господи, колко притъмня! — каза Дюрк Хаасма и движението към сушата се ускори. Дори Франциск Агрикола беше прекратил усилията си да лови, защото вятърът съвсем не беше някой тих ветрец. Не беше вече същото време и същото море, което имаха сутринта. В това те бяха твърдо убедени и изведнъж всички почувстваха силен копнеж за твърда почва под краката си.

— Да, да-а! Идем вече, иде-е-ем! — извика Симен Дългия към човека там, високо върху дигата. А дигата беше още далечко. Бяха проявили лекомислие наистина!

И скоро Дюрк Хаасма и Йоханес Рудема съгледаха, че зад веслата дъждът се носеше над морето с много шум и устрем. Един миг — и лодката беше вече сред този вихрен дъжд. Стана още по-тъмно и вятърът се усили още повече. С буйни пориви се понесе той над Плитчинната област. Това беше проливен дъжд, но никой не мислеше да си облече якето. Една мисъл надделя над всички други: колкото може по-бързо назад, към брега! Но къде е брегът! Дигата бе изчезнала зад сива водна завеса!

Вятърът се превърна в буря, но зад затлачената площ все още плаваха при относителна сигурност. Сега те се движеха с вятъра с голяма бързина: за десет минути можеха да се приберат.

Десет минути са нищо, но за десет минути може всичко да се случи. През дъжда, над Плитчинната област, изведнъж заблестя нещо бяло и нещо забоботи.

— Приливът! Приливъ-ъ-ът! — извика Дюрк Хаасма, опули очи от страх и престана да гребе. И Йоханес Рудена заряза веслото си.

Приливът ли беше това? Или подгонената от вятъра вода? Във всеки случай беше смъртна заплаха това, което приближаваше там с много пяна, с много шум, с рев, който заглушаваше дори бурята, и с мощ, която не зачиташе нищо. И ето: първата вълна грабна лодката на високите си плещи и със силен тласък я преметна надолу. Във водата, която плисна през носа и през бордовете, лежеше Йоханес Рудема, като пуфтеше и хъркаше. Едва успя да се хване за мачтовата седалка и да се изправи. А след първата вълна дойдоха други — по-високи, по-бурни.

Лодката изведнъж се блъсна о някакво дъно и Симен Дългия отскочи през борда. Той бе плавал по много морета и никога не бе му минавало през ума, че ще намери гибелта си на невинното късче плитчина близо до Кухоол. Последното, което се видя от него, бяха ръцете му, които се мъчеха да се хванат за нещо, което го нямаше.

Останалите трима имаха още мъничък отдих, когато лодката заседна така, че те се озоваха зад изправената ѝ лява страна и не усещаха силата на вятъра и вълните.

— Дечицата ми, господи, дечицата ми-и-и! — изхлипа Франциск Агрикола и се прекръсти.

Йоханес Рудема, войникът от Армията на спасението, беше спокоен.

— В ръцете на бога сме, няма защо да се страхуваме! — каза той.

Дюрк Хаасма се питаше дали това ще бъде краят. Той имаше три деца, които трябваше да се изучат. Но ако останат без баща... Очите му се напълниха със сълзи. Как би искал още да поживее!

Бурята премина в ураган. Ясно беше, че лодката нямаше да издържи дълго време.

— Дечицата ми-и! — простена още еднъж Франциск Агрикола.

Той нямаше никога да ги види вече. Защото една тежка вълна повдигна лодката от тинята и от тласъка ѝ той бе изхвърлен през борда. Това стана тъй бързо, че Дюрк Хаасма и Йоханес Рудема не забелязаха и констатираха липсата му едва тогава, когато, изправени в наполовина

пълния с вода плавателен съд, задрейфуваха по-нататък. Впрочем това едва ли можеше да се нарече дрейф, защото лодката почти потъваше и вече не можеше да се спуща и да се издига.

— Нали ложата няма да изостави семейството ми, а? — извика Дюрк Хаасма към приятеля си. Но преди последният да бе успял да му отговори, една вълна тласна лодката откъм борда и грабна въздържателя.

И тогава остана вече само Йоханес Рудема, войникът от Армията на спасението, когото наричаха Свети Илия. Той се държеше толкова здраво, колкото можеше, за лодката, която не потъваше, но и не проявяваше почти никаква склонност да дрейфува. И мислеше за греховете си, които сега сигурно му се опрощаваха; беше убеден в това нещо. Идеше часът на смъртта и Йоханес Рудема не се страхуваше. И се пусна от лодката, когато вече не чуваше нито бурята, нито вълните и когато в най-тъмната страна на лодката около него стана съвсем светло.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.